

İKİNCİ BÖLÜM

Bolu'da Turizm Bileşenleri ve Turizm Arzı

Arş. Gör. Büşra YEŞİLYURT
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
busrayesilyurt@ibu.edu.tr

Doç. Dr. Alper KURNAZ
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
alperkurnaz@ibu.edu.tr

BÖLÜMÜN AMAÇLARI

1. Bolu ili hakkında genel bilgi sunma
2. Bolu il turizminin mevcut olanakları hakkında bilgi sunma
3. Bolu ili turizm arzı ve turizm talebi hakkında bilgi sunma

GİRİŞ

Bolu, Türkiye'nin iki metropol şehri olan Ankara ve İstanbul arasında yer alan önemli bir bağlantı kentidir. Avrupa-Asya arasındaki transit yol üzerinde konuşlanmış olan ilin batısında Düzce, güneyinde Ankara, güneybatısında Eskişehir, doğusunda Çankırı ve Karabük illeri yer almaktadır.

Arkeolojik bulgular, Bolu ilinde ilk yerleşimin M.Ö. 7000'e kadar uzandığını, tarihsel süreçte pek çok medeniyetin kent topraklarında hüküm sürdüğünü göstermektedir. Romalılardan öncesine kadar uzanan süreçte Bizanslıların, Selçukluların ve Osmanlıların hakim olarak, günümüze kadar varlığını korumuş çeşitli kültür ve tarih turizmi kaynaklarını miras bırakmıştır (BTSO, 2007). Cumhuriyetin ilanı ile il olmuştur.

Bolu'nun genel ekonomisi tarım ve ticarete dayalı bir yapıya sahiptir. Büyükşehirlere ve ticaret merkezi haline gelmiş bölgelere yakın olmasına karşın sanayileşmemiş bir kenttir (Kılınç vd., 2008). Son yıllarda ise turizm faaliyetlerine yönelik özellikleri dikkat çekmektedir. İlin bulunduğu konum, coğrafi koşullar ve tüm bunların bir getirisi olarak sahip olduğu doğal kaynaklar ile; alternatif turizm türleri, farklı destinasyon olanakları ve zengin turizm kaynakları ile önemli bir turizm kenti olarak öne çıkmaktadır. Sahip olduğu turistik kaynakların mevsimsel koşullara bağlı olmaması, bölgedeki turizm hareketliliğinin yılın her mevsiminde devam edebilmesine de olanak sağlamaktadır. Bu bağlamda ilin pek çok turistik motivasyonu cevaplayabilecek kaynağı barındıran, önemli bir potansiyeli olduğu düşünülmektedir.

İl Kültür Turizm Müdürlüğünün 2019 verilerine göre ilin yıllık ziyaretçi sayısı 2.625.000 kişidir. Bu turist hareketliliğinin önemli bir kısmını gününbirlik ziyaretçiler oluştururken; konaklama ile gelen turist sayısının da son yıllarda artış gösterdiği görülmektedir. Tüm bunlarla birlikte ziyaretçilerin tesise gelişi ve konaklaması kapsamında istatistiğe dahil edilmeyen; tesis dışı alanlarda yapılan turistik faaliyetlerin de son zamanlarda bireysel turizm faaliyetlerine artan ilgi dolayısıyla gelen turist sayısında önemli bir artışa sebep olduğu düşünülmektedir.

Bölgedeki turizm talebinin yoğunluğu dikkate alındığında, yerli ve yabancı turist motivasyonlarının doğru bir şekilde yönlendirilmesi ve yönetilmesinin ilin turistik faaliyetlerinin devamlılığında önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda turizm işletmeleri arasında önemli bir pazar payına sahip olan konaklama işletmelerinin ve seyahat acentelerinin ildeki kapsam ve faaliyetleri, turist hareketliliği üzerinde etkili olan önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır.

2.1. BOLU İLİNİN KONUMU VE SINIRLARI

Bolu ili Türkiye'nin kuzeybatısında, 30° 32' ve 32° 36' doğu boylamları, 40° 06' ve 41° 01' kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Karadeniz bölgesinin batısında 8.323,39 km²'lik geniş bir alanı kaplayan il, Türkiye'nin iki metropol şehri olan Ankara ve İstanbul arasında yer almaktadır. İlin batısında; Sakarya ve Düzce, güneybatısında; Bilecik ve Eskişehir, güneyinde; Ankara, doğusunda; Çankırı ve Karabük, kuzeyinde; Zonguldak illeri bulunmaktadır. İlin sınırlarında merkez ilçe haricinde 8 ilçe, 3 belde ve 487 köy bulunmaktadır. İlçeler: Gerede, Göynük, Kırbaşı, Dörtdivan, Seben, Mudurnu ve Yeniçağa'dır (TCKTB, 2020).

2.2. BOLU İLİNİN COĞRAFİ ÖZELLİKLERİ

Bölgenin sahip olduğu topoğrafya özellikleri, ilin turizm faaliyetlerini etkileyen önemli faktörlerdir. Bu bağlamda Bolu ili turizme elverişli coğrafi yapıya sahip olup; 2011 yılında CNBC-e Bussines dergisinin yaptığı araştırmaya göre Türkiye'de "en yaşanılabilir" 7. il olarak seçilmiştir (CNBC-e Bussines Magazine, 2011).

İl topraklarının %56'sı dağlardan oluşmaktadır. Güneybatı- kuzeydoğu istikametine Bolu Dağları ve Abant Dağları, Gerede'nin kuzeyinde Arkot ve Göl Dağları, güney uzantısında Seben Dağları ve Mudurnu civarında Ardiç Dağları bulunmaktadır (TCKTB, 2020). Orman arazileri ise ilin tüm arazi alanının %55'ini kaplayarak, Türkiye ortalamasının üstünde bir orman genişliğine sahip olmasını sağlamaktadır. Önemli bir geçiş kenti konumunda bulunması ve büyükşehirlere komşu olmasına karşın doğasının büyük ölçüde korunmuş olduğu görülmektedir (Taner, 2015). Karadere, Seben ve Aladağ yörelerinde bulunan geniş ormanlık alanlar, yurdun en zengin orman arazilerinden olup; bölgenin bitki örtüsünün

büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Tüm bunlarla birlikte Türkiye'nin flora zenginliğinde Bolu ili önemli bir yer tutmaktadır. Endemik türleri barındıran bu flora zenginliği bölge için önemli doğal kaynaklar olarak görülmektedir (TCOSİB, 2016)

Dağlar arasından geçen Kuzey Anadolu Fay Hattı, ilin yüzölçümünün %12'sini kaplayan sıralı ovaların oluşumuna sebep olmuştur. Genel olarak doğu-batı istikametinde uzanan ovalardan en genişleri Bolu Ovası ve Gerede Ovasıdır. İl sınırlarında yer alan diğer ovalar ise Yeniçağa Ovası, Mudurnu Ovası ve Göynük ilçesinde yer alan Himmetoğlu Ovasıdır.

İlin yeryüzü şekillerinin genel yapısı incelendiğinde, güneyden kuzey kesime ve doğudan batı kesime doğru yükseltinin azaldığı ve birbirine paralel uzanan dağ sıraları arasında kalan ovaların ve akarsularla kaynakları ile bölünmüş plato alanlarının çeşitli turistik faaliyetler için uygun ve zengin bir alan oluşumuna sebep olduğu görülmektedir (Özcan, 2005). Bununla birlikte bu elverişli yeryüzü koşulları, yalnızca karayolu ile ulaşım sağlanan ilde bir avantaj olarak stratejik konumunu güçlendirmektedir.

İlde Büyüksu, Aladağ Çayı, Mengen Çayı, Mudurnu Çayı, Gerede Çayı, Çatak Suyu ve Göynük Suyu gibi çok sayıda akarsu ve bu akarsuların çokluğu, yükselti farklılıkları ve eğimin fazlalığı gibi faktörler büyüklü küçüklü pek çok gölün oluşumuna sebep olmuştur. Abant Gölü, Yeniçağa (Reşadiye) Gölü, Çubuk Gölü, Sünnet Gölü, Yedigöller, Karagöl, Sülüklügöl, Karamurat il sınırlarında yer alan en önemli göllerdir.

İlin iklim özellikleri Batı Karadeniz ve Karadeniz iklim türlerinin içerisinde değerlendirilmektedir. Aynı zamanda ilin güneybatı kesimlerinde Marmara ve İç Anadolu iklim tipleri de görülmektedir. Yazları serin ve kışları soğuk olan ilde dört mevsim yağış görülmektedir.

Turizm, günümüzde hızla değişen bir süreç olarak; yeni turistik motivasyonların ve alternatif turizm çeşitlerinin daha fazla değerlendirildiği bir olgu haline gelmiştir (Tuna, 2019). Bu bakımdan Bolu ili ele alındığında sahip olduğu coğrafi konumu, bitki örtüsü, akarsu ve gölleri, geniş orman arazileri, tarihi eserler gibi zengin ve çeşitli kaynaklara sahip olması sebebiyle pek çok turistik motivasyona cevap verebilecek potansiyelindedir. İlin doğal zenginlikleri içerisinde 380 adet yayla, çok sayıda doğal ve suni göl ve göletler, termal kaynaklar, dereler ve seyir tepeleri bulunmaktadır. İl genel olarak; kış turizmi, spor turizmi, kültür ve inanç turizmi, sağlık turizmi, gastronomi turizmi, kongre turizmi, tabiat turizmi kapsamında kuş gözlemciliği, tabiat yürüyüşü, yayla turizmi, av turizmi, sportif olta balıkçılığı, eko-köy turizmi gibi çok çeşitli turizm faaliyetleri potansiyelini barındırmaktadır (TCOSİB, 2016). Tüm bunlarla birlikte sahip olduğu turistik kaynakların mevsimsel koşullara bağlı olmaması, bölgedeki turizm hareketliliğinin yılın her mevsiminde devam edebilmesine de olanak sağlamaktadır.

2.3. BOLU'NUN TURİZM BİLEŞENLERİ VE TURİZM ARZI

Turizm, günümüzde hızla değişen bir süreç olarak; yeni turistik motivasyonların ve alternatif turizm çeşitlerinin daha fazla değerlendirildiği bir olgu haline gelmiştir (Tuna, 2019). Bu bakımdan Bolu ili ele alındığında sahip olduğu coğrafi konumu, bitki örtüsü, akarsu ve gölleri, geniş orman arazileri, tarihi eserler gibi zengin ve çeşitli kaynaklara sahip olması sebebiyle pek çok turistik motivasyona cevap verebilecek potansiyelindedir. İlin doğal zenginlikleri içerisinde 380 adet yayla, çok sayıda doğal ve suni göl ve göletler, termal kaynaklar, dereler ve seyir tepeleri bulunmaktadır. İl genel olarak; kış turizmi, spor turizmi, kültür ve inanç turizmi, sağlık turizmi, gastronomi turizmi, kongre turizmi, tabiat turizmi kapsamında kuş gözlemciliği, tabiat yürüyüşü, yayla turizmi, av turizmi, sportif olta balıkçılığı, eko-köy turizmi gibi çok çeşitli turizm faaliyetleri potansiyelini barındırmaktadır (TCOSİB, 2016). Tüm bunlarla birlikte sahip olduğu turistik kaynakların mevsimsel koşullara bağlı olmaması, bölgedeki turizm hareketliliğinin yılın her mevsiminde devam edebilmesine de olanak sağlamaktadır.

2.3.1. Bolu İlindeki Konaklama İşletmeleri

Turistlerin seyahat motivasyon kaynakları ele alındığında konaklama unsurunun destinasyonların genel izlenimini oluşturmada ve tercih edilmesinde kritik bir rol oynadığı görülmektedir (Chen vd., 2011; Moreno-Gil ve Martin-Santana, 2013). Turistler seyahat planlamalarını doğrudan barınma ve konaklama ihtiyaçları doğrultusunda planlayabildiği gibi; gününbirlik seyahat motivasyonu ile hareket edildiği durumlarda bölgedeki mevcut konaklama işletmelerinin bir çekicilik unsuru olarak seyahat planlamasında değişikliğe sebep olması da söz konusu olabilmektedir. Bu bağlamda destinasyonda mevcut konaklama işletmelerinin sayısı, konumu, oda kapasitesi, sunduğu hizmetlerin çeşitleri ve kalite düzeyi ile segmentleri bakımından çeşitliliği gibi pek çok unsur turist motivasyonlarının yönetilmesinde önemli unsurlardır.

Tablo 2.1. Bolu İlinin Turizm İşletme ve Mahalli İdare Belgeli Konaklama Kapasitesi

İl Geneli 2020 Yılı Tesis ve Yatak Sayısı	Tesis	Yatak
Turizm İşletme Belgeli Tesis	28	4224
Mahalli İdare Belgeli Tesis	98	4104
Yatırım Belgeli Tesis Sayısı	4	2146
TOPLAM	130	10.474

Kaynak: (TCKTB, 2020c)

Bolu ili genelinde konaklama imkânları incelendiğinde (Tablo 1.1) 2020 yılında turizm işletme belgeli tesis sayısının 25, mahalli idare belgeli tesis sayısının 98, yatırım belgeli tesis sayısının ise 4 olup; toplamda 130 konaklama işletmesinin

hizmet verdiği görülmektedir. Toplam yatak kapasitesi 10.474 olan bu işletmelerde son bir yılda konaklayan turist sayısı 551.708'dir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020). İlde hizmet veren konaklama işletmelerinden 6 tanesi 5 yıldızlı, 10 tanesi 4 yıldızlı, 15 tanesi 3 yıldızlıdır. İlçelerde bulunan diğer oteller ise genellikle az oda kapasitesine sahip olup, butik otel ve pansiyon konseptinde hizmet vermektedir. Bolu ilinde faaliyet gösteren 4 ve 5 yıldızlı otellerle ilgili detaylı bilgi aşağıda yer almaktadır.

Büyük Abant Otel: Abant Gölü'ne en yakın konaklama tesislerinden biri olan Büyük Abant Oteli ilin 5 yıldızlı otelleri arasında yer almaktadır. Bölgenin en çok yerli ve yabancı ziyaretçi ağırlanan destinasyonlarından birinde bulunan otel 107 oda kapasitesine ve 214 yatak kapasitesine sahiptir. Oteli bünyesinde; standart oda, suit oda, deluxe oda, kral dairesi ve engelli odası bulunmaktadır. Sabah ve akşam yemekleri açık büfe hizmet veren yarım pansiyon sistemli otelde, hamam, sauna, SPA hizmeti, kapalı yüzme havuzu, buhar odası ve masaj gibi hizmetlerin verildiği ıslak alanlar ile binicilik ve paintball gibi aktivitelerin yapıldığı alanlar bulunmaktadır.

Görsel 2.1. Büyük Abant Otel

Kaynak: (www.buyukabantoteli.com)

Taksim International Abant Palace Hotel: Abant Gölü'nün yakın çevresinde kurulan 177 oda ve 358 yatak kapasitesine sahip 5 yıldızlı bir oteldir. Otel bünyesinde; standart odalar, suit odalar, balayı suiti ve kral dairesi seçenekleri bulunmaktadır. Otel, aynı bölgede konuşlanan diğer 5 yıldızlı oteller ile benzer şekilde yarım pansiyonlu hizmet sunmaktadır. Otelde çeşitli etkinliklerin yapılmasına olanak sağlayan üç adet konferans salonu bulunmaktadır. Konumu itibarıyla doğa yürüyüşleri ve binicilik faaliyetlerine elverişli olan otelde aynı zamanda Türk hamamı, sauna ve masaj gibi hizmetler de sunulmaktadır.

Görsel 2.2. Taksim International Abant Palace Hotel

Kaynak: (www.abantpalace.com)

Gazelle Resort & Spa Hotel: İlin önemli destinasyonlarından biri olan Gölcük'te faaliyet gösteren 5 yıldızlı bu otel, 165 oda ve 382 yatak kapasitesine sahiptir. Yerli ve yabancı çok sayıda ziyaretçiyi ağırlayan bölgede, ormanlık bir alan içinde kurulan bu otelde superior odalar, sornier suitler, wide suit, vip suit, roof suit, roof junior suit, king suit, balayı suiti ve superior balkonlu odalar bulunmaktadır. Yarım pansiyon hizmet verilen otel, konumu itibariyle doğa yürüyüşleri için elverişli bir araziye sahiptir. Bununla birlikte otelde Türk hamamı, kum terapisi, macera duşu, Thai masajı, bio sauna, Bali masajı ve saman terapisi gibi çok çeşitli terapilerin bulunduğu 5000 m²'lik SPA alanı bulunmaktadır.

Görsel 2.3. Gazelle Resort & Spa Hotel

Kaynak: (www.gazellehotels.com)

Narven Termal Kasaba: Gölcük'e yakın lokasyonlardan biri olan 5 yıldızlı otel, "sağlık kasabası" olma iddiası taşımaktadır. Tesis; 375 oda ve 976 yatak kapasitesine sahiptir. Klasik Türk hamamları, termal havuzlu Türk hamamları, Vichy terapi alanları, Kneipp terapi alanları, sıcak taş yatakları, saunalar, buhar odaları, tuz odaları, kar çeşmeleri, ılıkliklar, macera duşları, şok duşları gibi hizmetlerin sunulduğu spa alanlarına sahip olan otelde kurulan suni göletler etrafında yürüyüş olanı sağlayan yeşil alanlar mevcuttur. Aynı zamanda tesisin ormanında macera parkı bulunmakta ve bu alanda ATV, paintball, GoKart, binicilik, oryantiring, şambrel, kampaçılık, doğa yürüyüşü ve bisiklet aktiviteleri düzenlenmektedir.

Görsel 2.4. Narven Termal Kasaba

Kaynak: (www.narven.com)

Bolu Koru Hotels Spa & Convention: Abant yakınlarında bulunan 5 yıldızlı otelde 187 oda ve 378 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Tesiste yer alan ana restoranda sabah kahvaltıları ve akşam yemekleri, açık büfe veya set menü şeklinde sunulan hizmetin yanı sıra otel arazisinde yer alan ve restoranda a la carte yemek servis hizmeti sunulmaktadır. Tesiste bulunan SPA merkezinde; Türk hamamı, sauna, tuz ddası, taş yataklar, su yatakları, kar çeşmesi, buhar odası, genel jakuzi, kadınlara özel SPA bölümü ve havuz olanakları bulunmaktadır. Bununla birlikte otelin kurulduğu ormanlık arazide dağ bisikleti, ATV gibi aktiviteler yapılabilmekte ve yürüyüş parkurları doğa yürüyüşleri için uygun bir olanak sağlamaktadır.

Görsel 2.5. Bolu Koru Hotels Spa & Convention

Kaynak: (www.bolukoruhotels.com)

Sarot Termal Park Resort & Spa: Mudurnu ilçesi civarında bulunan 5 yıldızlı tesiste farklı oda sayılarına sahip 336 adet daire bulunmaktadır. Oda seçenekleri arasında standart, suit, king suit, deluxe ve bedensel engelli misafir odaları da yer alan otelde dairelerin tamamında termal su kullanım olanağı sağlanmaktadır. Yarım pansiyon ve tam pansiyon seçeneklerinin olduğu otelde kadınlar ve erkekler için ayrılmış ıslak alanlar mevcuttur. Tesis bünyesinde termal kaynakların kullanıldığı SPA merkezi hizmet vermektedir. SPA merkezinde masaj çeşitleri, vücut bakımları, fizik tedavi için alternatif terapilerden biri olan parafin, medikal masaj, termal havuzlar, hamam, sauna, buhar odası bulunmaktadır.

Görsel 2.6. Sarot Termal Park Resort & Spa

Kaynak: (www.sarottermalpark.com)

Bolu Termal Otel: İl merkezi yakınlarında bulunan 4 yıldızlı tesisin 77 oda ve 154 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Tesiste faaliyet gösteren 2 adet ana restoran ve bu restoranların haricinde a'la carte hizmet sunan 1 adet restoran bulunmaktadır. Tesiste 1 adet termal havuz hizmet vermektedir. Tesis bünyesinde termal havuz haricinde, tarihi termal kaplıca, özel termal aile banyoları, buhar banyosu, sauna ve masaj hizmeti sunulmaktadır.

Görsel 2.7. Bolu Termal Otel

Kaynak: (www.bolutermalotel.com)

Kartal Otel: İlin kış turizmi hareketliliğinin en yoğun olduğu merkezlerinden biri olan Kartalkaya'da yer alan 4 yıldızlı otelin 161 oda ve 357 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Otel bünyesinde; standart odalar, büyük standart odalar, dubleks odalar, suit odalar, dubleks suit odalar ve charlet kartal oda seçenekleri bulunmaktadır. Tesis içerisinde hizmet veren 1 ana restoran haricinde 1 adet a'la carte restoran ve kafeler bulunmaktadır. Tesis bünyesinde bulunan SPA merkezinde Türk hamamı, sauna, masaj olanakları mevcuttur.

Görsel 2.8. Kartal Otel

Kaynak: (www.kartalotel.com)

Grand Kartal Otel: Kış turizminin yoğun olduğu Kartalkaya bölgesinde yer alan bir diğer 4 yıldızlı oteldir. Yarım ve tam pansiyon seçenekleri olan otelin toplam oda sayısı 138, toplam yatak sayısı ise 294'tür. Tesisin standart, connection, köşe ve suit oda seçenekleri mevcuttur. Tesiste hizmet veren 1 adet ana restoran ve çeşitli kafeler bulunmaktadır. Kartalkaya Kayak Merkezinde hizmet veren tesisin 7 adet lifti, 1 adet yürüyen bandı ve 20 km uzunluğunda pistleri bulunmaktadır. Tesiste konaklayan misafirlere misafirlere snowboard ve kayak dersi hizmeti sunulmaktadır. Tesis bünyesinde bulunan 1 adet kapalı havuz, SPA ve wellness bölümü bulunmaktadır. Tesiste hizmet veren SPA ve wellness bölümünde jakuzi, sauna ve masaj hizmeti gibi olanaklar bulunmaktadır.

Görsel 2.9. Grand Kartal Otel

Kaynak: (www.gazellehotels.com)

Kaya Palazzo Ski & Moutain Resort: Kartalkaya'da bulunan 4 yıldızlı otelin toplam 141 odası ve 292 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Tesiste superior, deluxe, junior suite, deluxe suite, grand suite, king suite ve palazzo luxury chalets oda seçenekleri bulunmaktadır. Tesisin 1 adet ana restoran ve 1 adet a'la carte hizmet veren restoran bulunmaktadır. Tesis bünyesinde 7 adet lift ve 11 adet pist hizmet vermektedir. Tesiste bulunan SPA ve wellness alanında 11 masaj odası, 2 Türk hamamı, 2 sauna, 2 buhar banyosu ve kapalı havuz hizmeti verilmektedir.

Görsel 2.10. Kaya Palazzo Ski & Moutain Resort

Kaynak: (www.kayahotels.com)

Soylu Otel: Merkez ilçede yer alan 4 yıldızlı otelin toplam 63 odası ve 126 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Tesisin 1 adet ana restoranı ve 1 adet a'la carte restoranı vardır. Tesis içerisinde; Türk hamamı, sauna, masaj, fitness merkezi, kese ve kaplıca gibi hizmetlerin verildiği SPA ve Wellness bölümü bulunmaktadır. Tesiste ATV safari ve bisiklet turu gibi aktivite hizmetleri verilmektedir. Ayrıca tesiste çeşitli etkinlikler için kullanıma uygun konferans salonu bulunmaktadır.

Görsel 2.11. Soylu Otel

Kaynak: (www.soyluotel.com)

Hampton By Hilton: Merkez ilçede yer alan 4 yıldızlı zincir otelin toplam 151 odası ve 302 yatak kapasitesi bulunmaktadır. Otel içerisinde 1 adet ana restoran ve 24 saat çeşitli atıştırmalıkların sunulduğu hub alan bulunmaktadır. İş toplantıları ve çeşitli etkinlikler için uygun salonlar mevcuttur.

Görsel 2.12. Hampton By Hilton Otel

Kaynak: (www.hilton.com.tr)

Karpalas City Hotel & Spa: Merkez ilçede bulunan 4 yıldızlı otelin toplam 80 odası ve 160 oda kapasitesi bulunmaktadır. Tesiste hizmet veren 1 adet a'la carte restoran ve 1 adet kafe mevcuttur. Tesiste bulunan SPA merkezinde; kapalı havuz, hamam, sauna ve buhar odası hizmeti verilmektedir. Tesiste çeşitli etkinlikler için uygun toplantı salonları bulunmaktadır.

Görsel 2.13. Karpalas City Hotel & Spa

Kaynak: (www.karpalas.com)

Highway Otel: İstanbul-Ankara otoban yolu üzerinde yer alan Highway alışveriş merkezinin içerisinde bulunan 4 yıldızlı otelin toplam 52 adet odası bulunmaktadır. Tesiste hizmet veren 1 adet ana restoran ve çeşitli etkinlikler için uygun kapasitede toplantı salonu mevcuttur.

Görsel 2.14. Highway Otel

Kaynak: (www.highwayotel.com)

Hindiba Doğa Evi: Mengen yakınlarında bulunan 4 yıldızlı tesisin bünyesinde toplam 12 adet oda bulunmaktadır. Otel bünyesinde hizmet veren Karakazan adlı restoranda açık büfe kahvaltı sunulmaktadır. Tesisin konumu, misafirlere doğa yürüyüşleri yapmak için uygun bir alan sağlamaktadır.

Görsel 2.15. Hindiba Doğa Evi

Kaynak: (www.hindibadogaevi.com)

Vonresort Hotel: İlin Abant mevkiinde bulunan 4 yıldızlı otellerinden biri olan bu otel; 120 oda ve 240 yatak kapasitesine sahiptir. Standard, suit ve family suit gibi oda seçeneklerine sahip olan otel, konumu ve çevre düzenlemeleri itibarıyla doğa yürüyüşleri yapmak için uygun alanlara sahiptir.

Görsel 2.16. Vonresort Hotel

Kaynak: (www.mevsintour.com)

İlde faaliyet gösteren 4 ve 5 yıldızlı konaklama tesisleri dışında; Lagoon Palace Otel, Mengen Rüya Çitliği, V-Orman Resort Otel, Gaye Otel, Abant Kartalyuvası Otel, Kaya Green Park Otel, Dudu Konal Otel, Çamlıçeşme Otel, Göynük Otel, Abant Aden Otel, Abant Lotus Otel, Abant Yeşilev, Bahçeliköşk, Şömines Pansiyon, Köroğlu Konağı, Seben Vegke Pansiyon, Dorukkaya Otel ve Goldenkey Dağ Evi gibi birçok konaklama tesisi hizmet vermektedir. Sahip olduğu doğal kaynaklar sebebiyle hemen hemen tüm konaklama tesislerinde tabiat yürüyüşü başta olmak üzere çok sayıda aktivite gerçekleştirilebilmektedir.

2.2.3.2. Bolu İlindeki Seyahat Acenteleri

Seyahat acenteleri, seyahat endüstrisinde faaliyet gösteren firma ve işletmeler (tedarikçi) ile gezgin (alıcı) arasında aracılık faaliyeti gösteren, bu faaliyet kapsamında; paket seyahat turlarını ve tatilleri potansiyel gezginlere pazarlayan, oteller, araba kiralama ve tur şirketleri arasında bir komisyoncu işlevi gören kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (Goeldner ve Ritchie, 2007). Seyahat acenteleri, çeşitli türden seyahat paketleri ve deneyimlerini satın almak isteyen bir gezgin için direkt temas noktası olduğundan, hizmet sundukları turistler için güvenli, alternatifler sunan ve bilgi verici bir araç olarak görülmektedir. Bu işletmeler, belirli varış noktaları dahil olmak üzere belirli seyahat türlerinde uzmanlaşabilmekte ve gezginlere seyahatleri hakkında danışmanlık yapabilmektedir. Bazı seyahat acenteleri sabit bir adreste faaliyet gösterirken, bazıları hem çevrimiçi hem de gerçek mekanda faaliyet gösteren bir konumda hizmet sunmaktadır (Knowles ve Westcott, 2019).

Bolu ilinde faaliyet gösteren acenteler incelendiğinde, tüm seyahat acenteciliği hizmetlerini gerçekleştiren 18 adet A grubu seyahat acentesi ile 2 adet C grubu seyahat acentası olmak üzere toplamda 20 seyahat acentasının faaliyette bulunduğu görülmektedir (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Bolu Kınacı Turizm Seyahat Acentesi: 2002 yılından itibaren A grubu seyahat acentesi olarak hizmet vermeye başlayan firma, Bolu il merkezinde bulunmaktadır. Yurtiçi ve yurtdışı turlar düzenleyen firma, Hac ve Umre organizasyonları için de faaliyet göstermektedir. Otel rezervasyonu ve araç kiralama hizmet gibi kapsayıcı faaliyetleri olan seyahat acentesi, turistik faaliyetlerinin yanı sıra il genelinde personel taşımacılığı hizmeti de sunmaktadır (Kınacı Turizm, 2020).

Emin Can Turizm Seyahat Acentesi: İl merkezinde faaliyet gösteren A grubu seyahat acentesinde yurtiçi ve yurtdışı paket turların düzenlenmesi ile bilet satışı gibi işlemlerin yanında; transfer hizmetleri ve araç kiralama işlemleri, vize işlemleri ve konaklama rezervasyon işlemleri yapılmaktadır. Bununla birlikte inanç turizmi ekseninde Hac ve Umre organizasyonları için çeşitli tur paketi seçenekleri sunmaktadır.

Eldeberan Turizm Seyahat Acentesi: Gerede ilçesinde bulunan A grubu seyahat acentelerindedir. Yurtiçi ve yurtdışı kültür turları ile bunların satışını yapan firma aynı zamanda kongre turları, otel rezervasyonları ve VIP araç tahsisi gibi hizmetler de sunmaktadır (Eldeberan Turizm, 2020).

İstanbul Hisar Turizm Seyahat Acentesi: Bolu il merkezinde bulunan firma, ilin A grubu seyahat acenteleri arasında yer almaktadır. Yurtiçi ve yurtdışı olmak üzere çeşitli ülkelere turlar düzenleyen acenta; otel rezervasyon, bilet satışı ve araç kiralama, VIP araç ve tur rehberliği gibi kapsamlı hizmet faaliyeti göstermektedir. Bununla birlikte seyahat acentesi, Hac ve Umre turları için çeşitli seçeneklerde paketler sunmaktadır (Hisar Turizm, 2020).

Hedef Turizm Seyahat Acentesi: Bolu il merkezi ve Gerede ilçesinde (Uzman Turizm Seyahat Acentesi) toplamda 2 şubesi bulunan A grubu seyahat acentelerindendir. Yurtiçi ve yurtdışı turlar düzenleyen firma; çeşitli paketler halinde düzenlenen Hac ve Umre turlarının da planlama ve bilet satışını gerçekleştirmektedir.

Bienal Turizm Seyahat Acentesi: Bolu il merkezinde bulunan firma, ilin A grubu seyahat acentelerindendir. Balkanlar, Orta Avrupa, Avrupa, Uzakdoğu gibi çok çeşitli yurtdışı ve yurtiçi kültür turları düzenleme, bilet satışı ve otel rezervasyonu gibi hizmetler sunmaktadır. Aynı zamanda firma, çeşitli kurum, kuruluş ve okullara Erasmus, Grundtvig Öğrenim Ortaklıkları, Comenius Okul Ortaklıkları, Leonardo da Vinci Mesleki Eğitim Ortaklık ve Mobilite projeleri ve diğer AB projeleri kapsamında; uçak bileti, konaklama, transfer işlemleri ve vize başvurularında alt yapı hizmetleri ile seyahat desteği sağlamaktadır (Bienal Turizm, 2020).

CVS Travel Bolu Seyahat Acentesi: Bolu il merkezinde bulunan firma, ilin A grubu seyahat acenteleri arasında yer almaktadır. Seyahat acentesi, yurtiçi ve yurtdışı gezileri için çeşitli paketler ve bunların satışının yanı sıra; vize işlemleri, bilet satışı, rezervasyon ve transfer işlemleri gibi seyahat adımları için kapsamlı bir hizmet vermektedir (CVS Travel Bolu Seyahat Acentesi, 2020).

Rahmet Turizm: Bolu il merkezinde ve Gerede ilçesinde toplamda 2 şubesi bulunan A grubu seyahat acentelerindendir. Seyahat acentesi; günübirlik olarak turlar, konaklama planı dahilinde Karadeniz ve Güneydoğu Anadolu turu gibi yurtiçi kültür turları ile Balkan, Avrupa, Ortadoğu, Kudüs ve Afrika turları gibi çeşitli seçeneklerle yurtdışı turları düzenlemektedir. Otel rezervasyonu, araç kiralama gibi hizmetler sunan firma, çeşitli paketler halinde hazırlanan Hac ve Umre turları hizmetleri de sunmaktadır (Rahmet Turizm, 2020).

14 Turizm Seyahat Acentesi: Bolu il merkezinde bulunan A grubu seyahat acentesinde yerli ve yabancı turistlere ilin tanıtılması için verilen danışmanlık hizmetlerin ve kültür turlarının yanı sıra, çeşitli paketler halinde hazırlanan yurtiçi ve yurtdışı turlar ve bilet satışları ile otel rezervasyonu hizmetlerin sunulmaktadır.

Bolu Pınar Turizm Seyahat Acentesi: İl merkezinde bulunan A grubu seyahat acentelerindendir. Seyahat acentesi; yurtiçi ve yurtdışı kültür turları, otel rezervasyonu ve bilet satışı hizmetlerinin yanında VIP transfer hizmetleri, çeşitli kurum ve kuruluşlar için gezi planlaması ve danışmanlığı ile personel taşımacılığı hizmetlerin sunmaktadır (Bolu Pınar Turizm Seyahat Acentesi, 2020).

Bolu Hilal Turizm Seyahat Acentesi: İlin A grubu seyahat acentelerinden olan firma, il merkezinde faaliyet göstermektedir. Yılın belli zamanlarında Abant ve

Gölcük gibi lokasyonlara kültür turları düzenleyen firma, yurtiçi ve yurtdışı paket turlar düzenlemekte ve uçak biletişi satışı gerçekleştirmektedir. Aynı zamanda varış noktalarında transfer hizmetleri ve araç kiralama gibi konularda da hizmet sunmaktadır.

Bolu Yedigöller Turizm Seyahat Acentası: İl merkezinde bulunan A grubu seyahat acentesinde yurtiçi turlar, bilet satışı, araç kiralama, yerli ve yabancı turistlerin transfer işlemleri, çeşitli gezilerin planlanmasında danışmanlık hizmeti ve tüm bu turistik hizmetlerin yanında personel taşımacılığı hizmeti verilmektedir (Bolu Yedigöller Turizm, 2020).

Karacasu Turizm Seyahat Acentası: Merkez ilçede yer alan A grubu seyahat acentelerindendir. Yurtiçi kültür turları ile Balkanlar, Avrupa ve Uzakdoğu gibi destinasyonlar için oluşturulmuş çeşitli tur paketlerinin planlaması, bilet satışı ve otel rezervasyonu gibi çeşitli konularda hizmet sunmaktadır (Karacasu Turizm Seyahat Acentası, 2020).

Benca Turizm Seyahat Acentesi: Bolu il merkezinde yer alan A grubu seyahat acentesi; günübirlik yurtiçi kültür turları, konaklama planı dahilinde çeşitli paket seçenekleri sunan yurtiçi ve yurtdışı turlarının organizasyonu ile bilet satışı, otel rezervasyonu ve araç kiralama hizmetlerin sunmaktadır (Bence Turizm Seyahat Acentası, 2020).

Bolu Satur Seyahat Acentesi: Merkez ilçede bulunan A grubu seyahat acentesinde yurtiçi kültür turları ve planlanmasına yönelik danışmanlık hizmetleri, Hac ve Umre organizasyonları için tur planlaması ile araç kiralama hizmeti verilmektedir. Firma, turistik ürünlerin planlanması ve satışı dışında personel taşımacılığı gibi hizmetler de sunmaktadır (Bolu Satur Seyahat Acentası, 2020).

Uhud Turizm Seyahat Acentesi: Gerede ilçesinde yer alan A grubu seyahat acentelerindendir. Seyahat acentesi; yurtiçi ve yurtdışı kültür turları, otel rezervasyonu ve bilet satışı hizmetlerinin yanında inanç turizmi kapsamında Hac ve Umre turları için çeşitli paketler ile hizmet vermektedir.

Bolu Köroğlu Turizm Seyahat Acentesi: İl merkezinde bulunan A grubu seyahat acentesinde yurtiçi ve yurtdışı tur planlamaları, günübirlik kültür turları, bilet satışı, otel rezervasyonları, transfer işlemleri ile kişi ve gruplara özel butik tur planlamaları hizmeti sunulmaktadır (Bolu Köroğlu Turizm Seyahat Acentası, 2020).

İnteroto Turizm Seyahat Acentesi: Bolu il merkezinde bulunan C grubu seyahat acentelerindendir. Bu seyahat acentesinde, hem yurtiçi hem yurtdışı kültürel turların planlanması, otel rezervasyonu, bilet satışı, transfer işlemleri, araç kiralama ve vize işlemleri de dahil olmak üzere kapsamlı bir hizmet sunmaktadır.

Gerede Turizm Seyahat Acentesi: İlin Gerede ilçesinde faaliyet gösteren A grubu bir seyahat acentesidir. Seyahat acentesinin faaliyet alanları arasında; yurtiçi kültür turları ve planlanmasına yönelik danışmanlık hizmetleri, Hac ve Umre organizasyonları için tur planlaması gibi hizmetler sıralanabilir.

Gökdemir Turizm Seyahat Acentesi: Bolu il merkezinde bulunan C grubu seyahat acentesi, kurumsal bir seyahat firması olan ETS Seyahatin Bolu yetkili şubesi olarak hizmet vermektedir. Seyahat acentesi, hem yurtiçi hem yurtdışı kültürel turların planlanması, otel rezervasyonu, bilet satışı, transfer işlemleri, araç kiralama ve vize işlemleri de dahil olmak üzere kapsamlı bir hizmet sunmaktadır.

3.3. İLİN DOĞAL KAYNAKLARI VE DEĞERLERİ

Kentte bulunan göller, yaylalar, akarsular, dağlar, yaylalar ve yaban hayatı gibi pek çok doğal turizm çeşidi kaynağı; şehir hayatında erişilemeyen doğallığa erişim imkânı sunarak kentin cazip bir destinasyon haline gelmesini sağlamaktadır.

Görsel 1.17. Yedigöller Milli Parkı

Kaynak: (Kültür Portalı, 2020a).

Bölgenin engebeli bir alanında bulunan **Yedigöller Milli Parkı**; Serin, Derin, Nazlı, İnce, Sazlı, Küçük ve Büyük göl adı verilen yedi farklı gölü çevrelemektedir. Oldukça zengin bir flora ve faunaya sahip olan bu milli park, özellikle sonbahar aylarında ağaçların yapraklarının sarı-kızıl görüntüsüyle bilinmektedir. Ayrıca

bu geniş ormanlık alanda yaban hayvanlarının çok çeşitli türlerinin yaşadığı bilinmektedir. Arazinin yaban hayatına uygun koşullara sahip olmasının yanında, yaban hayatının geliştirilmesine yönelik arazinin koruma statüsünün olmasının da etkili olduğu düşünülmektedir (Keten ve Nabioğlu, 2016). Milli park içerisinde bulunan kamp ve günübirlik piknik alanları, yürüyüş parkurları, seyir tepeleri, olta balıkçılığı alanları ve tarihi sit alanlarının varlığı önemli turistik kaynakları temsil etmektedir.

İlin güneybatısında yer alan **Abant Gölü Tabiat Parkı**, flora ve fauna bakımından oldukça zengin; geniş bir ormanlık arazi ile çevrelenmiş, bölgenin en bilinen ve en çok turist alan destinasyonlarından biridir. Dört mevsim turizm faaliyetlerinin sağlanabildiği bu tabiat parkında yazın; tabiat yürüyüşleri, bisiklet turları ve tekerlekli faytonlarla geziler ve günübirlik piknikler yapılabilmektedir. Ayrıca gölde bulunan ve endemik bir tür olarak literatüre geçen Abant Alasının (alabalığı), yılın belli dönemlerinde olta balıkçılığı faaliyetleri için avlanmasına müsaade edilmektedir (Bolu Belediyesi Kültür Hizmetleri, 2017). Kış mevsiminde ise göl üzerinde buz pateni yapılabilmekte; gölün etrafında bulunan yürüyüş parkurlarında at arabalarıyla gezilebilmektedir. Bunlarla birlikte civarda bulunan çok sayıda yayla da özellikle yaz mevsiminde bölge için önemli bir destinasyon haline gelmektedir.

Görsel 1.18. Abant Gölü Tabiat Parkı

Kaynak: (www.bilette.com)

Aladağların geniş ormanlık arazisinin içerisinde yer alan **Gölcük**, ilin orman içi dinlenme yeri olarak nitelendirilen önemli bir destinasyonudur. İlin diğer pek çok gölünden farklı olarak, yapay bir şekilde oluşturulmuş bir set gölüdür (Bolu

Pasaportu, 2017). Gökmar ağaçlarının hakim olduğu ormanlık alanda günöbirlik piknik aktiviteleri ve doğa yürüyüşleri yapılabilmektedir. Göl kenarında yer alan tesislerde yiyecek-içecek hizmeti sunulmakta olup; dört mevsim turist ağırlanmaktadır.

Görsel 1.19. Gölcük Tabiat Parkı

Kaynak: (Költür Portalı, 2020b)

İl sınırlarında yüzyıllar önce gerçekleşen heyelanlar sonucu oluşmuş **Sölöklü-göl, Çubuk Gölü, Sünnet Gölü, Karamurat** gibi pek çok göl ve gölet bulunmakta ve özellikle şehir hayatından sıkılmış yerli turistler için önemli destinasyonlar olarak görölmektedir. Bu göllerde tabiat yürüyüşleri ve günöbirlik pikniklerin dışında trekking, sportif olta balıkçılığı gibi aktiviteler için uygun faaliyet alanları bulunmaktadır (Bolu Pasaportu, 2017). Sportif olta balıkçılığı etkinlikleri kapsamında kent merkezine yakın olan Gölköy Barajında turnuvalar düzenlenmektedir. Yeniçağa ilçe merkezinde bulunan **Yeniçağa Gölü** gibi tabiat alanlarında ise kurulan gözlem kulesi ile kuş gözlemciliği gibi alternatif turizm faaliyetleri için olanaklar mevcuttur.

Görsel 1.20. Sülüklügöl

Kaynak: (www.garenta.com)

İlin Kuzey Anadolu fay hattı üzerinde olması, zengin jeotermal kaynaklara sahip olmasını sağlamakta; fay hattı kırıklarından pek çok termal su kaynağı elde edilmektedir. İlde sağlık turizmi kapsamında romatizma ve siyatik hastalıklar için hizmet sağlayan önemli termal merkezler bulunmaktadır. Şehir merkezinde ve ilçelerde bulunan bu kaplıcaların ve termal merkezlerin tarihi Bizanslılara kadar dayanmaktadır. Bölgede bilinirliği en fazla olan Karacasu Kaplıcaları, Turizm Bakanlığınca “Termal Turizm Merkezi” ilan edilmiştir (Kültür Portalı, 2020c). Muddurnu yakınlarında bulunan Babas Kaplıcası, Taşkesti beldesi yakınındaki Sarot Kaplıcası, Seben yakınlarında bulunan Pavlu (Kesenözü) Kaplıcası ve Göynük ilçesi yakınlarında bulunan Çatak Kaplıcası da ilin önemli termal kaynaklarının sağlık turizmi kapsamında değerlendirildiği önemli lokasyonlardır. Tüm bunlarla birlikte, son yıllarda tatil köyü konseptinde faaliyet gösteren termal kasaba ve SPA merkezleri de ilde önemli bir turizm yoğunluğuna sebep olmaktadır.

İl merkezinin güneyinde, Köroğlu Dağlarının zirvesinde yer alan Kartalkaya Kayak Merkezi, Türkiye'nin en ünlü kayak merkezleri arasında yer almaktadır. İl merkezine uzak bir mesafede bulunmaması, çevre illere ve Ankara-İstanbul karayolu güzergahına yakın olması sebebiyle Doğu Marmara ve Batı Karadeniz bölgeleri için ulaşımı kolay bir destinasyondur. Çevresi çam ormanlarıyla kaplı olan bu merkezde Aralık ve Mart ayları arasında turlarla veya bireysel olarak kayak yapma imkânı mevcuttur (Bolu Belediyesi Kültür Hizmetleri, 2017). Çok sayıda kayak pistinin bulunduğu bölgede; tam pansiyon hizmet veren konaklama işletmeleri mevcuttur.

Görsel 1.21. Sarıalan Yaylası Göletleri

Kaynak: (Kızar, 2020)

İlde bulunan **Pürenli Yaylası, Sarıalan Yaylası, At Yaylası** ve **Sinekli Yaylası** gibi yaylalar tabiat yürüyüşlerinin, günübirlik pikniklerin ve kamp aktivitelerinin de yapılabildiği; dağ bisikleti, off-road ve foto safari gibi alternatif turizm faaliyetlerinin bulunduğu cazip lokasyonlardır. Abant Dağı ve Abant'ta bulunan **Çepni yaylası** ve **Örencik yaylası** ise yamaç paraşütü aktiviteleri için uygun bir alana sahiptir. Çoğunlukla Gerede ve Seben ilçelerinde bulunan yaylalar, doğal kaynakların korunduğu önemli alanlar olarak görülmektedir. Gerede ilçesinin kuzeyinde bulunan Esentepe ilçe manzarasına tamamen hakim olan 1300 m yüksekliğinde bir diğer kayak merkezidir. Yazın günübirlik pikniklerin, kampların, çim kayaklarının ve tabiat yürüyüşlerinin yapılabildiği bu alanda kış aylarında kış sporları yapılabilmekte ve her yıl uluslararası kayak yarışmaları düzenlenmektedir. Aynı zamanda bölgede restoran ve konaklama hizmeti veren bir pansiyon da mevcuttur (Kılınç vd., 2008; Bolu Pasaportu, 2017).

Merkez ilçe sınırları içerisinde yer alan Beşpınarlar Tabiat Parkı; mevcut doğal ve kültürel kaynakları ile birçok aktivitenin yapılmasına olanak sağlayan önemli destinasyonlardır. Bu destinasyon, doğa yürüyüşü, bisiklet turları, kampçılık ve çeşitli doğa sporları gibi aktiviteler ile, turistlerin rekreasyonel kullanım taleplerini karşılayabilecek bir niteliktedir.

Görsel 1.22. Beşpınarlar Tabiat Parkı Mountrain Alanı

Kaynak: (MounTrain Outdoor Club, 2021)

Tüm bunlarla birlikte ilin coğrafi konumu ve jeolojik özelliklerinin bir getirisi olarak dağcılık faaliyetleri de bölgede önemli bir turizm arzı oluşturmaktadır. Özellikle Köroğlu, Kartalkaya ve Seben dağları, dağcılık faaliyetleri için uygun destinasyonlar olarak görülmektedir.

İlde 2011 yılında doğal kaynakları vurgulamak ve bilinirliğini arttırmak amacı ile “Tabiatın Kalbi Bolu” isimli proje başlatılmış, proje kapsamında doğa yürüyüş ve bisiklet parkurları yapılmıştır. Yerel halkın ve civar illerden gelen ziyaretçilerin yoğun ilgi gösterdiği bu parkurlar da kentin doğal kaynaklarına dikkat çeken önemli bisiklet turizmi alanlarıdır.

3.3.1. İlin Kültürel ve Tarihi Değerleri

Kültürel etkinlikler, destinasyonlara sayısız fayda sağlayabilecek önemli bir turizm ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Kültürel etkinliklerin, özellikle destinasyon çekiciliğini ve rekabet gücünü artırabileceği, mevsime bağımlılığı azaltabileceği, istihdam fırsatları sunabileceği ve kentsel yenilenmeyi başlatabileceği için destinasyon başarısının temel bileşeni olarak kabul edilmektedir (Farmaki vd., 2018). Aynı zamanda bir bölgenin kültürel mirasının korunması, o bölgeyi ziyaret etmek için bir motivasyon oluşturmada esas koşul olarak görülmektedir (Santa-Cruz ve Lopez-Guzman, 2017). Bu bağlamda Bolu ili ele alındığında; ev sahipliği yaptığı eski medeniyetlerin bıraktığı kültürel mirasların sergilendiği müzelerin ve mimari yapısı korunmuş geleneksel evlerin yanında, yemek kültürünün ve aşçılığın il için önemli kültürel değerleri simgelediği görülmektedir.

İlde ata mesleği olarak kabul edilen aşçılık, özellikle Mengen ilçesi ile özdeşleşmiş olup; ünü ulusal sınırları aşmıştır (Doğan, 2019). İlin bu anlamdaki ününün

gastronomi turizmi kapsamında pazarlanabilecek önemli bir kültürel miras olduğu düşünülmektedir. İl merkezinde ve ilçelerinde yaygın olarak tüketilen kızılçık tarhanası, patates çorbası, orman kebabı (Abant kebabı), Mengen Pilavı, Mudurnu Köy Peyniri, Mudurnu Saray Helvası, köpük helvası, Bolu Çikolatası, çam balı ve pek çok yöresel yemek, gastronomi turizmi kapsamında bölgeye katkı sağlayabilecek potansiyeldedir. Tüm bunlarla birlikte her yıl Mengen ilçesinde düzenlenen “Aşçılık Kampı”, ilin önemli gastronomi faaliyetleri arasında yer almaktadır.

Kentin tarihsel dokusunun büyük ölçüde korunmuş olması, özellikle yerli turistler için günübirlik gezilerde yoğun ilgi görmektedir (Kılınc vd., 2008). Kent merkezinde bulunan **Orta Hamam**, **Tabaklar Hamamı** ve **Sultan Hamamı**, Osmanlı dönemi miraslarından olup, günümüzde hizmet vermeye devam etmektedir. Kent merkezi dışında Göynük ve Mudurnu gibi ilçelerde de **Süleyman Paşa Hamamı** ve **Yıldırım Beyazıt Hamamı** gibi çeşitli tarihi hamamlar bulunmaktadır. Bunlarla birlikte geniş bir ormanlık arazi içerisinde bulunan **Tokad-i Hayrettin Türbesi**, ve günümüzde iş hanı olarak kullanılan tarihi **Taş Han**, Yıldırım Beyazıt tarafından yaptırılan **Yıldırım Beyazıt Camii**, Bizans döneminden günümüze miras kaldığı düşünülen **Seben Kaya Evleri** ve **Solaklar Kaya Evleri** de kentin önemli tarihi ve kültürel değerlerinden olarak görülmektedir (Bolu Pasaportu, 2017).

Bolu il merkezinde 1981 yılında açılan müzede arkeolojik değerde çeşitli medeniyetlere ait mezar taşları, sikkeler, eski mutfak araç gereçleri, güneş saati ve antik heykeller sergilenmektedir. Göynük ve Mudurnu gibi ilçelerde bulunan müzelerde ise yöre halkının geleneksel kıyafetlerinin ve el işlerinin yanında bölgedeki kazılarda ulaşılan tarihi eserler sergilenmektedir.

3.3.2. Bolu Müzesi

Bolu ve çevresine ait eserlerin korunması ve sergilenmesini sağlamak amacıyla 1975 yılında kurulan müze bir süre eski Güzel Sanatlar Galerisi binası içinde faaliyet göstermiş 1976 yılında Bolu Kültür Merkezine taşınmıştır. 1977 yılında Müze Müdürlüğüne dönüştürülen alan, teşhir ve tanzim edilerek 14.11.1981 tarihinde ziyarete açılmıştır. Müzede 3286 adet arkeolojik, 1677 adet etnografik ve 12095 adet de sikkeler olmak üzere toplam 17058 adet eser bulunmaktadır. Arkeoloji ve etnografya salonları ile birlikte müze bahçesine sahip olan fiziki mekanda farklı dönemlere ait eserler yer almaktadır. Müzenin giriş bölümünde yer alan arkeoloji salonunda Neolitik, Eski Tunç, Frig, Urartu, Lydia, Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait mermer, cam, maden ve pişmiş toprak eserler kronolojik olarak sergilenmektedir. Ayrıca bu salonda sikkelerden oluşan bir bölümde yer almaktadır. Grek şehir ve krallık sikkeleri, Roma ve Bizans İmparatorlarına ait sikkeler, İslami sikkeler (Emevi, Artuklu, Selçuklu, İlhanlı, Osmanlı vb. İslami kültürlerle ait sikkeler) bu bölümde sergilenmektedir. Müzenin ikinci katında

etnografya salonu yer almaktadır. Bu salonda; 19. yüzyıl ile 20 yüzyılın ilk yarısına tarihlenen ve yakın geçmişte günlük hayatta kullanılan etnografik eserler; silah koleksiyonu, dini eserler, takılar, Mudurnu yöresi oya örnekleri, gündelik yaşama ait madeni eserler, işleme ve dokumalar ile kıyafetler sunulmaktadır. Geleneksel bir Bolu Evine ait mutfak ve oturma odası ile ayrı bir vitrinde de Bolu'da Kına Gecesi tasarımı da bu salonda yapılmıştır (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021). Bolu müzesinin en eşsiz sayılabilecek eseri Artemis büstüdür. Bolu Ticaret ve Sanayi Odası'nın (BOLUTSO) girişimleriyle kentin turizmde ön plana çıkmasını sağlamak amacıyla Bolu Müzesi'ndeki eserlere yönelik başlatılan çalışmalarda arkeologlar tarafından incelenen heykel 2000 bin yıl öncesi tarihlenmiş Tanrıça Artemis'e ait olduğu ifade edilmektedir. Özellikle heykelin saç kısmının boyalı olarak bulunması ve bu zamana kadar korunarak gün yüzüne çıkması açısından eşsiz olarak nitelendirilmektedir. Yapı malzemesi ve işçiliği olarak Güney İtalya bölgesi kökenli olduğu varsayılmaktadır (Göder, 2021).

Görsel 2.23. Bolu Müzesi Artemis Büstü

2.4. İLİN TURİZM TALEBİ

İl Kültür Turizm Müdürlüğü'nün açıkladığı turizm verilerine göre, 2019 yılında Bolu'yu 2.625.000 kişi ziyaret etmiştir. İli ziyaret eden turistlerin dağılımının ise sırasıyla; Abant (910.435), Gölcük (571.040), Yedigöller (252.247), Sünnet Gölü (24.590), Sülüklügöl (14.415), Göksu (7.454), Karagöl (5.958) ve Beşpınarlar (1.521) olduğu belirtilmiştir. Mesire alanlarına gününbirlik ziyaret gerçekleştiren turist sayısı 1.788.660 olarak; turizm işletmelerinde konaklayan yerli turist sayısı 728.000, işletmelerde konaklayan yabancı turist sayısı ise 104.000 olarak belirlenmiştir (TCKTB, 2020). Tüm bunlarla birlikte istatistiğe katılmayan, tesis dışı alanlarda yapılan kamping gibi etkinliklerin, son zamanlarda pandemiye bağlı bireysel turizm faaliyetlerinde artan ilgi ile birlikte bölgeye gelen ziyaretçi sayısında önemli bir artışa sebep olduğu düşünülmektedir.

Tablo 2.2. Bolu İli 2019 Turizm İşletme Belgeli Konaklama Tesislerinde Tesise Geliş ve Geceleme Oranlarının İlçelere Göre Dağılımı

İLÇELER	TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME		
	YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
Gerede	583	6.419	7.002	754	9.986	10.740
Göynük	--	512	512	--	952	952
Kıbrıscık	552	15.647	16.199	1.368	37.593	38.961
Merkez	44.461	176.850	221.311	61.829	283.703	345.532
Mudurnu	15.112	59.965	75.077	25.383	107.607	132.990
Seben	1.058	9.506	10.564	2.245	20.288	22.533
Toplam	61.766	268.899	330.665	91.579	460.129	551.708

Kaynak: (TCKTB, 2020a)

Turistlerin geceleme istatistiklerinin ilçelere göre dağılımına dair veriler incelendiğinde ise (Tablo 2.2), yerli ve yabancı turistlerin 4 ve 5 yıldızlı otellerin kümelendiği merkez ilçeye bağlı bölgelerdeki konaklama olanaklarından yoğun olarak yararlandığı görülmektedir.

İlin geçmiş yıllarda ağırladığı yerli ve yabancı ziyaretçi sayıları incelendiğinde günübirlik ziyaretçi sayısında ve geceleme istatistiklerinde pozitif bir ivmenin olduğu görülmektedir. Küresel olarak yaşanan salgına rağmen yerli ve yabancı turistlerin bölgeyi ziyaret etme ve konaklama sayısında gerçekleşen bu artışın, bölgenin sahip olduğu doğal kaynakların bireysel turizm faaliyetlerine uygun bir potansiyelde olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bolu ilinin sahip olduğu kaynaklar ele alındığında, pek çok turistik motivasyonu karşılayabilecek bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir. İlin turistik olanaklarının birçoğunun mevsimsel koşullara bağlı olmaması, bölgedeki turizm hareketliliğinin yılın her mevsiminde devam edebilmesine olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte bireysel turizm aktivitelerine müsait bir yapıya sahip olmasının, küresel bir etki gösteren pandemi koşullarında birçok bölgeye kıyasla daha avantajlı bir destinasyon olarak kabul edilmesine de yol açmaktadır.

Turizm motivasyonunda temel unsurlardan biri olan konaklama ve destinasyon pazarlamada önemli bir araç olan seyahat acentelerinin ildeki mevcut durumunun, taşıma kapasitesini cevaplayabilecek nitelikte olduğu görülmektedir. Konaklama işletmelerinin önemli bir çoğunluğunun 4 ve 5 yıldızlı olması, sunulan hizmetlerin nitelikli ve kapsayıcı olmasına imkân sağlamaktadır. Butik otel konseptinde hizmet veren pansiyonların varlığı da konaklama amacı ile gelen ziyaretçilere alternatif oluşturabilecek çoğunluktadır. Tüm bunlarla birlikte Bolu ilinin iki metropol şehri arasında bulunan konumu bu bölgeye bir transfer

merkezi olma özelliği kazandırmaktadır. Bu doğrultuda konaklama işletmelerinin kümelendiği alanlar ele alındığında, birçok işletmenin ziyaretçilerin geçiş noktaları üzerinde bulunduğu ve ulaşım kolaylığı sağladığı görülmektedir.

İl genelinde faaliyet gösteren seyahat acentelerinin bölgeyi tanıtmaya yönelik kültür turları düzenlemesi, destinasyonun pazarlanmasında önemli bir etken olarak görülmektedir. Bununla birlikte bu firmaların yurtdışı seyahatleri ve inanç turizmüne yönelik faaliyetlerinin kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesine karşın ilin tanıtımına yönelik aktivitelerin arka planda tutulduğu görülmektedir. Bolu ilinin her mevsim turizme açık olan potansiyelinin değerlendirilmesi ve ilin marka değerinin vurgulanması açısından seyahat acentelerinin yerli ve yabancı ziyaretçilere yönelik destinasyon tanıtım faaliyetlerine ağırlık vermesi gerektiği düşünülmektedir.

Yukarıdaki değerlendirmelere ek olarak aşağıda, bilgi ve belgeleri Bolu Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO) genel sekreterliği tarafından temin edilen, bir proje önerisine yer verilmiştir.

Bolu'da “Tema Park ve Film Stüdyoları” Projesi

Bakanlar Kurulu Kararı ile “Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi” ilan edilen Bolu, turizm yatırımcıları için de bir cazibe merkezi olma potansiyeline sahiptir. Muhteşem doğası, zengin turizm alternatifleriyle dört mevsimin ayrı güzellikte yaşandığı Bolu, aynı zamanda neden bir “Doğal Film Platosu” olmasın? Yani, “BoluWood”

Kaynak: Bolu Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO)

Sinema ve gösteri dünyası giderek büyüyor (film ve dizi sektörünün büyüklüğü ortalama 350 milyon dolar civarında). Türkiye son yıllarda çekilen diziler ve filmlerle Ortadoğu ve Arap coğrafyasında beğeni kazanıyor. Ülkemizin önemli bir ihracat kalemine dönüşen diziler, Türkiye'nin tanıtımına katkıda bulunurken

aynı zamanda önemli miktarda döviz girişi sağlıyor. Dizilerin çekildiği yerler yerli ve yabancı turistlerin akınına uğrarken, bazı semtler ve şehirler çekilen diziler sayesinde ünleniyor. Türk dizileri her yıl dünyada 600 milyon seyirciye ulaşıyor, bu doğrultuda İstanbul neredeyse sektörün tek 'çekim' merkezi...

Oysa, sinema sektörü 'farklı ve doğal' platoların arayışı içinde. Ayrıca, İstanbul'da, dünyadaki örneklerle baktığımızda özel platolar ve stüdyolar maalesef yok. Dolayısıyla, İstanbul'da çekim yapmak fiziki şartlarından dolayı giderek zorlaşmakta.

Bu ihtiyacı karşılamak ve Türkiye'deki dizi ve film sektörünü desteklemek amacıyla turizm film endüstrisinin kalbini İstanbul'dan alıp hemen yanı başındaki Bolu'ya taşımak mümkün. Bölgede kurulacak film platosu ve stüdyoları bölgedeki ziyaretçi sayısını ciddi oranda arttıracığından bölge ekonomisine katkı sağlayacaktır.

Bolu'da kurulacak kapalı plato dışında açık hava platoları, su havuzları ve dünya şehri İstanbul'un simge yerlerinin benzerlerini inşa ederek Bolu'ya, küçük bir İstanbul yapmak mümkün. Bolu'nun merkezi bir coğrafyada olması ve yoğun kara yolu ağı ile şu anda İstanbul, Ankara, gibi kentlere kısa sürede ulaşılabilmekte. Ayrıca, Ankara'da Esenboğa, İstanbul'da Sabiha Gökçen ve İstanbul havaalanları arasında kurulacak hızlı tren ağı ulaşımı ciddi oranda kısaltacak, dolayısı ile Bölge uluslararası ziyaretçiler açısından daha da cazip hale gelecektir.

Görsel sanatlarla, film ve dizilerle ilişkili anı/hediye objelerin satışa sunulduğu, çeşitli alışveriş imkanlarını barındıran çarşı ve alışveriş merkezi, ziyaretçilerin ailece eğlenmelerini sağlayan, plato alanları ile direkt ilişkili sinema kompleksi ve cep sinemaları, ülkemizin oyuncu ihtiyaçlarının karşılanması adına Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinin de desteği ile üst düzey eğitimlerin verildiği sinema akademisi, sektör firmalarını bir araya getiren ofis alanları, çekim alanları ve platoların çeşitli ihtiyaçlarını karşılayacak atölyeler, depo alanları ve teknik birimleri, ziyaretçi ve plato kullanıcılarının ihtiyaçlarına cevap verecek açık ve kapalı otopark alanları... bir bütün olarak düşünüldüğünde, bölge insanı için önemli bir istihdam ve ekonomik kazanç kapısı yaratılacaktır.

KAYNAKÇA

- Amouzagar, S., Mojaradi, Z., Izanloo, A., Beikzadeh, S., & Milani, M. (2016). Qualitative examination of health tourism and its challenges. *International Journal of Travel Medicine and Global Health*, 4(3), 88-91.
- Benca Turizm Seyahat Acentası (2020). [URL: www.bencetour.com/] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Bienal Turizm Seyahat Acentası (2020). [URL: <https://bienal-turizm.business.site/#summary>] (Erişim 7 Kasım 2020).

- Bolu Belediyesi Kültür Hizmetleri (2017). Dört Mevsim Yaşayan Bolu, Bolu Belediyesi Tanıtım Kitabı. CNS Ajans: Bolu.
- Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020a). [URL: <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-70010/istatistikler.html>]. (Erişim 4 Ekim 2020).
- Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020b). Seyahat Acentaları, [URL: <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-70011/seyahat-acentalari.html>] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021). <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-69938/bolu-muzesi.html> Erişim Tarihi: 24.06.2021
- Bolu Kuru Hotels Spa & Convention (2020). [URL: www.bolukoruhotels.com] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Bolu Pasaportu (2017). Bolu Belediyesi Kültür Yayını. Sekmen Yayıncılık: Bolu.
- Bolu Pınar Turizm Seyahat Acentası (2020). [URL: www.bolupinarturizm.com/] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Bolu Satur Seyahat Acentası (2020). [URL: www.satur.com.tr/] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Bolu Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO)
- Bolu Termal Otel (2020). [URL: www.bolutermalotel.com] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Bolu Yedigöller Turizm (2020). [URL: <https://www.yedigollertur.com.tr/>] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Büyük Abant Otel (2020). [URL: www.buyukabantoteli.com] (Erişim 6 Kasım 2020).
- Chen, Y., Mak, B., & McKercher, B. (2011). What Drives People to Travel: Integrating the Tourist Motivation Paradigms. *Journal of China Tourism Research*, 7(2), 120-136.
- CVS Travel Bolu Seyahat Acentası (2020). [URL: <http://www.cvstatil.com/>] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Doğan, N. (Ed.). (2019). *Bolu ve Mutfak Kültürü*. Bolu: Bolu Halk Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları (18).
- Eldeberan Turizm (2020). [URL: www.eldeberan.net] (Erişim 17 Kasım 2020)
- Farmaki, A., Christou, P., Saveriades, A., & Spanou-Tripinioti, E. (2019). Perceptions of Pafos as European Capital of Culture: Tourism stakeholder and resident perspectives. *International Journal of Tourism Research*, 21(2), 234-244.
- Garenta.com (2018). [URL: <https://www.garenta.com.tr/blog/hayat-yogunluguna-suluklu-gol-ile-kisa-bir-ara/>]. (Erişim 7 Aralık 2020).
- Gazelle Resort & Spa Hotel (2020). [URL: www.gazellehotels.com] (Erişim 6 Kasım 2020).
- Goeldner, C. R., & Ritchie, J. B. (2007). *Tourism principles, practices, philosophies*. John Wiley & Sons.
- Göder, Z. (2021). <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/bolu-muzesindeki-2-bin-yillik-boyali-kadin-basi-heykelinin-artemis-oldugu-anlasildi/2185562> Erişim Tarihi: 24.06.2021.
- Hampton By Hilton Bolu (2020). [URL: www.hilton.com.tr/oteller/turkiye/bolu/](Erişim 6 Kasım 2020).

- Hindiba Doğa Evleri (2020). [URL: www.hindibadogaevi.com] (Erişim 6 Kasım 2020).
- Hisar Turizm (2020). [URL: www.hisarturizm.com/] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Journal of CNBC- E BUSINESS “The Research of Life Quality of 81 Cities” (59).
- Karacasu Turizm Seyahat Acentası (2020). [URL: www.karacasuturizm.com/] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Kartal Otel (2020). [URL: www.kartalotel.com] (Erişim 6 Kasım 2020).
- Keten, A., & Nabioğlu, M. (2016). Bolu-Yedigöller Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'nda Saf Meşe Meşceresinde Fotokapanla Tespit Edilen Memeli Türler. *Ormancılık Araştırma Dergisi*, 1(3 A), 62-68.
- Kılınç, İ., Özkul, E., Mesci, M. (2008). Bolu ve Düzce. Gürkan Aktaş (Ed.), *Turizm Coğrafyası* içinde (391-402. ss.). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kınacı Turizm (2020). [URL: <https://bolukinaci.com/hizmetlerimiz.html>] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Knowles, H. ve Westcott, M. (2019). *Introduction to Tourism and Hospitality* Westcott, M. (Ed.) in B.C. Victoria, B.C.: BCcampus. [URL: <https://opentextbc.ca/introtourism/>] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Kızar, T. (2020). Bolu Sarıalan Yaylası Göletleri. [URL: <https://tr.pinterest.com/pin/572801646340071447/>]. (Erişim 7 Aralık 2020).
- Milliyet Gazetesi (2020). Bolu İlinde Gezilecek Yerler. [URL: <https://www.milliyet.com.tr/galeri/bolu-gezilecek-yerler-2020-bolu-mutlaka-gezilmesi-gereken-yerlerin-listesi-6211371/1>]. (Erişim 7 Aralık 2020).
- Moreno-Gil, S. ve Martín-Santana, JD (2013). Motivasyonların otel dışı turist konaklama imkânlarının imajı üzerindeki etkisi. *International Journal of Tourism Policy* 1, 5 (1-2), 59-81.
- Narven Termal Kasaba Web Sitesi. [URL: www.narven.com.tr] (Erişim 6 Kasım 2020).
- Özcan, E. (2005). Bolu ilinde turizmi etkileyen faktörler ile doğal, tarihi ve kültürel turizm değerleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 55-75.
- Rahmet Turizm (2020). [URL: www.rahmetturizm.com/turlar] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Santa-Cruz, F. G., & López-Guzmán, T. (2017). Culture, tourism and world heritage sites. *Tourism Management Perspectives*, 24, 111-116.
- Sarot Termal Park Resort & Spa (2020). [URL: www.sarottermalpark.com] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Soylu Otel (2020). [URL: www.soyluotel.com] (Erişim Tarihi: 7 Kasım 2020).
- Taksim International Abant Palace Hotel (2020). [URL: www.abantpalace.com] (Erişim 7 Kasım 2020).
- Taner, İ. (2016). City Profile: Bolu. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 159-197.

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020a). Tesis İstatistikleri, [URL: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201131/tesis-istatistikleri.html>]. (Erişim 12 Kasım 2020).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020b). Bolu İl ve Kültür Turizm Müdürlüğü (2020). [URL: <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-157477/bolu.html>]. (Erişim 1 Ekim 2020).
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020c). Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü: Yıllık Bültenler [URL: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201126/yillik-bultenler.html>]. (Erişim 4 Ekim 2020).
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü (2016), Bolu Tabiat Turizmi ve Gelişme Planı 2016-2019.
- Tuna, H. (2019). BOLU İLİNİN TERMAL TURİZM AÇISINDAN POTANSİYELİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ. *International Journal of Economic & Social Research*, 15(1).
- Türkiye Kültür Portalı (2020a). [URL: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/gezilecekyer/yedigoller-milli-parki>]. (Erişim 7 Aralık 2020).
- Türkiye Kültür Portalı (2020b). [URL: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/gezilecekyer/golcuk-tabiata-parki>]. (Erişim 7 Aralık 2020).
- Türkiye Kültür Portalı (2020c). [URL: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bolu/TurizmAktiviteleri/bolu-kaplicalari>]. (Erişim 4 Ekim 2020).

